

Fasori Örökdiák

A BUDAPESTI EVANGÉLIKUS GIMNÁZIUM VOLT NÖVENDÉKEINEK EGYESÜLETE HÍRLEVELE
TIMOR DOMINI PRINCIPIUM SCIENTIÆ ❖ AZ ÚRNAK FÉLELME FEJE A BÖLCSESSÉGNEK

Elnöki beköszöntő

Kedves Iskolatársaim!

A fasori öregdiákok hírlevelének egy újabb száma van a kezetekben, amely új formátumban és a megszokottól eltérő időpontban jelenik meg.

A gimnázium vezetése felismerte, hogy az iskola bezárása előtt és az újjáalakulás után végzett diákok nagy segítséget nyújthatnak a mostani diákoknak. A Fasori Hírmondó 4. számaként a Volt Növendékek Egyesületének hírlevele *Fasori Örökdiákként* jelenik meg ezentúl a Fasor-napokra, október második szombatjára. A régi és új öregdiákok ezzel kívánják segíteni azt, hogy új, egészséges hagyományok alakuljanak ki, és hogy a régi híres fasori szellemből megmentsük azokat az értékeket, amelyek ma is hasznosíthatók. Reméljük, hogy ezen színes, képes kiadvány segíteni fogja az elképzeléseket. A különszám szerkesztését és kiadását iskolánk egyik új öregdiákja, az iskolalelkész, igazgatóhelyettes *Győri Tamás* vállalta.

Egyik legfontosabb feladatunknak tartjuk, hogy az újonnan végzetek is minél nagyobb számban kapcsolódjanak be ebbe a munkába. Ismeretes, hogy a mostani vezetőségben már öt fiatal öregdiák is részt vesz, és a számukat növelni kívánjuk.

Talán ismétlésnek tűnik, de az új tagok miatt el kell mondani, hogy eddig is támogattuk az iskolát. 2005-ben, a fizika évében javaslatunkra és segítségünkkel az iskola rendezett egy kamarakiállítást (*Szabó István* iskolatársunk és *Gémes Imréné* tanárnő szervezésében) a Tudólexikonban szereplő négy tanárunk emlékére (*Rázt László, Mikola Sándor, Renner János, Vermes Miklós*).

2006-ban az öregdiákok jelentős anyagi támogatásával a Magyar Tudományos Akadémia segítségével mellszobrot állítottunk

két híres akadémikus diákunk emlékére (*Harsányi János* Nobel-díjas és *Balogh János* Corvin-lánc-tulajdonos). Az avatáson részt vett az MTA elnöke és két alelnöke is.

Több év óta az öregdiákok osztályfőnöki óralátogatással adják át élettapasztalataikat a mostani diákoknak. E ténykedés elismerést váltott ki a diákok és tanárok körében is.

Akorábban végzett, tehetős diákok alapítványokkal támogatják a mai gyerekeket.

Az 1931-ben érettségizett *dr. Kovács László* amerikai felesége egy 12 000 dolláros alapítvány kamataival támogatja a rászoruló diákokat.

Dr. Boytha György (48) a koncepció perek miatti kárpotlását ajánlotta fel történelemből és valamelyik világnyelvből jól teljesítő érettségiző diákok részére (40 000 Ft).

Dr. Kőszegfalvi György (50) idén hozott létre egy alapítványt a felesége emlékére. 400 eurót kap az év tanára, 200-200 eurót pedig két rászoruló diák.

Dr. Csaba László (52) édesapja emlékére hozott létre alapítványt (aki iskolánk hittan-, földrajz- és történelemtanára volt) az e tárgyakból kiváló eredményt elérő diákoknak (30 000 Ft).

Dr. Vermes Miklós emlékére, aki 29 éven át, az iskola megszűntetéséig volt matematika-, fizika- és kémiatanár, az 1945 és 1950-ben érettségizettek hoztak létre egy alapítványt.

17 éven keresztül a természettudományokban kiváló eredményt elérő diákokat jutalmaztuk kb. 2 millió Ft értékben, és 2,4 millió Ft-ot idén átutaltunk az Evangélikus Gimnázium Alapítvány részére.

Az ilyen alapítványok fenntartási és adminisztrációs nehézségei miatt célszerűnek

látszott ezeket a gimnázium alapítványába beolvasztani, de ezen belül külön számlán kezelni a pénzeket. Ez részben már megtörtént, részben folyamatban van.

Itt szeretném felkérni azokat a fiatal öregdiákokat, akiknek módjuk van rá, támogassák a mai gyerekeket.

Egy javaslatot fogok tenni a Fasor-napokon. Még szorosabbra kell fűzni a kapcsolatot az alma mater és a végzett diákok között. Célszerű lenne az érettségi találkozókat – ahol nincs ezzel ellentétes előzetes megállapodás – egy napon tartani, természetesen külön-külön, az osztályok szokásának megfelelő módon. Ezzel hivatalossá lehet tenni a kapcsolatot a végzetek és az iskola között. A gimnázium ezeket a találkozásokat be tudja iktatni az iskola programjába. Úgy tűnik, erre a pünkösdi utáni hétvégék lehetnének a legalkalmasabbak.

Fel kell készülnünk az iskola újjáélesztésének 20. évfordulójára. A mi gimnáziumunk volt a rendszerváltás idején az első az országban, amely újjáalakulhatott. Ezt az alkalmat fel kell használni arra, hogy tudatosítsuk: az öregdiákok hathatós támogatásával és harcával végzett munkánk nyitotta meg az utat más egyházi iskolák visszaállításához. Ezt propagálni kell a széles közvélemény előtt. Munkák eredményeként ma már több tucat egyházi iskolában van képzés, és ebben mi jelentős szerepet vállaltunk.

Ezen gondolatok jegyében indítom újjára ezt az új kiadványt, amely hozzájárul ahhoz, hogy szeretett iskolánk a régi fényében ragyoghasson.

Dr. Liptay György
c. egyetemi tanár, az öregdiákok
egyesületének elnöke

A Fasor öregdiákjainak töretlen és teremő hűsége – örökségünk!

Minthogy harmadik éve igazgatója vagyok, ezer forrásból tapasztalom, hogy a fasori gimnázium igazi újraindítója az 1952-ig ide járó diáksága volt: az öregdiákok! (Saját szavammal én őket *örökdiákok*-nak hívom.) Bárhová vetette is őket a sors, szerte a világban világsikereik közepette is egyik szemüket folyton rajtunk, az *alma materükön tartották*. S hasonlóképpen éltek, dolgoztak, éreztek s éreznek azok a diákjaink is, akik azzal tették kalandossá az életüket, hogy itthon maradtak. S legtöbbjük itt, itthon is bizonyított: fasori diáknak lenni kötelezettségek sorát jelenti. Önálló gondolkodást, igényességet, toleranciát s ugyanakkor tiszta, ám szerény jellemet.

Így, óáltaluk – az elmenekült és itthon ragadt fasori örökdiákok révén – történt társadalmi és művelődéstörténeti csoda a nyolcvanas évek Magyarországn. Amikor lazult a szocialistának mondott rendszer szorítása, s a kintről hazatérők észrevették a repedések mögött megnyíló újabb építkezés lehetőségét, elkezdtek újjáéleszteni minket, a fasori gimnáziumot. A Fasor úgy nyitotta meg kapuit újra, elsőként az egykori híres evangélikus gimnáziumok sorában, hogy a valóságos rendszerváltozás reménye alig derengett a szellemi terünk peremén.

1989-es újraindítását a gimnázium öregdiákjai érték el tehát, megkapó és töretlen hittel, akarattal s abban a meggyőződésben téve meg minden lépést az újraindításhoz, hogy a magyar nemzeti oktatás ügyének használnak. Maga *Wigner Jenő* is ringbe szállt, de svájci nagykövetségem idején az elsők között volt a fasori öregdiákok szövetsége is, mellyel élénk és szoros kapcsolat alakult ki. Tagjai révén a legmagasabb svájci körökbe nyertem belépést, hogy csak a helyi elnök, *dr. Bogsch Árpád* és helyettese, *dr. Irányi Béla* nevét említsem, aki a WIPO alapító elnöke és vezérigazgatója volt, miniszterelnöki szintű személyiség.

Hangsúlyozom: a Fasor újraindítását – máig emlegetik egyházi körökben is – csak az öregdiákok akarták, az egyház bizonyos körei ma is gyanakvóan néznek ránk s rám is, aki naiv civilként nem érti, hogy újarasradó sikereinknek miért nem örvendenek azok, akiknek már csak hivatalból is kellene örülniük. Kár elhallgatnom, kimondom: mintha a Fasor nem volna olyan igazán evangélikus-egyházi intézmény. Minthogy örökdiákjai egy része sem az – a türelmetlenek, a fasoriságot értetlenül szemlélgetők körében.

S valójában nem is az... Sokkal több annál: a Fasor *nemzeti intézmény!* Magyar

szellemi kohó – volt, s annak kell maradnia is! A Fasor a nemzet valódi egészét fogadta el és foglalta magába. Világ és magyarság egy (volt) benne. Annak kell maradnia, ami volt: igazi konzervatív-liberális szellemképzőnek – a holnap világára áthangolva.

Nobel-díjasai és világhírű tudósai kényszerből távoztak el Magyarországról. Mindig azt mondom mai diákjainknak – s találékony újságírói kérdésekre is ezt szoktam válaszolni –, hogy jó lenne olyan hazát teremtenünk idehaza, melyben Nobel-díjasaink itthon tudnának eljuthatni ilyen dicsőségre.

Lassan elhagy minket az utolsó – 1952-ben végzett – nemzedék is. Elmúlt három igazgatói évem egyik legfőbb sikerének tartom, hogy megtörténhetett a régi és az új – 1989 óta érettségizett – öregdiákok találkozás: immár egy öregdiák-egyesületben állnak. Isten adja, hogy a Fasor fennállása az új, fiatal öregdiákoknak is szívügyük legyen. Szükség van erre támogatásra öreg iskolánknak!

Isten legyen velünk – és az örökdiákjaink!

*Dr. Ódor László,
a gimnázium igazgatója*

In memoriam dr. Vajda Ferenc

(1932–2008)

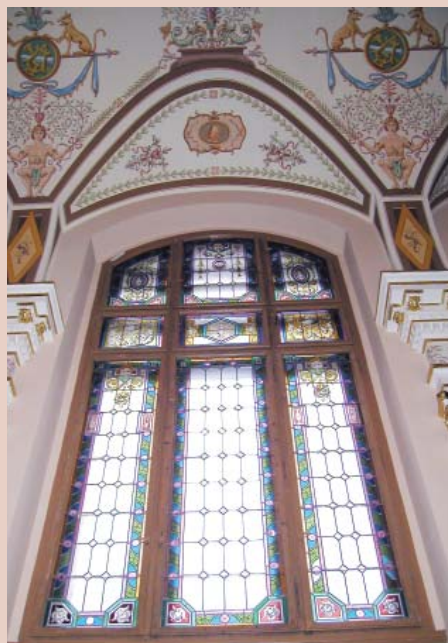
Vajda Ferenc 1932-ben született Budapesten. Középiskolai tanulmányait Kolozsvárott és Balassagyarmaton végezte, majd 1951-ben a fasori gimnázium tanulójaként érettségizett. Ezután az ELTE vegyész szakára jelentkezett, de végül a kémia–fizika tanári szakra vették fel.

A diploma megszerzése után a csepeli Jedlik Ányos Gimnázium tanárává nevezték ki, ahol örömmel látta újra az 1952-ben megszüntetett Budapesti Evangélikus Gimnázium egykori tanárait: Gyapay Gábort és Vermes Miklóst. Utóbbival baráti kapcsolatban volt, és sokat tanult tőle, pedagógusi munkájában példaképének tekintette.

Hatévi tanítás után elhagyta a tanári pályát, és 1961-ben a Bányászati Kutatóintézetben tudományos segédmunkatársként kapott beosztást. 1968-ban nyújtotta be doktori értekezését, majd 1969 tavaszán tette le doktori szigorlatát „summa cum laude” minősítéssel.

A hetvenes évek elejétől a vegyészeti osztályon dolgozott tudományos főmunkatársként. 1981-től a Központi Bányászati Intézet Ásványelemzési Osztályának vezetője lett.

Amikor a Budapesti Evangélikus Gimnázium újraindult, Gyapay Gábor meghívta egykori iskolájába fizikát tanítani, így 29 év után visszatért a közoktatásba. Az első években – a tanári munkán kívül – a legfontosabb feladata a majdnem üres fizikaszertár feltöltése volt, hiszen alapve-

tő kísérleteket is alig lehetett bemutatni. Három év alatt – külső és belső források segítségével – sikerült a szertár eszközkészletét és az előadóterem felszereltségét modern kísérletek bemutatására alkalmassá tennie.

1993-ban Gyapay Gábor után a Budapesti Evangélikus Gimnázium igazgatója lett. Ettől kezdve kevesebbet tanított, mivel ideje nagy részét az iskolavezetési teendők töltötték ki. Újra kidolgozta a legfontosabb tanügy-igazgatási dokumentumokat (a szervezeti és működési szabályzatot, az iskolai pedagógiai programot, a helyi tantervet stb.). Minden törekvése arra irányult, hogy a fasori gimnázium egykori szellemisége tovább éljen, és régi színvonala újra visszatérjen. Számtalan külső jelzés, valamint a gimnáziumok évente megjelenő hivatalos rangsorolása igazolta, hogy jó úton jár az iskola.

Tanári munkáját és az igazgatói teendőket 1998-ig látta el. Hosszú betegeskedés után 2008. március 17-én hunyt el.

Gimnáziumunk a feltámadás reménységével búcsúzik egykori igazgatójától, emléket kegyelettel megőrizve.

Szabó Zsolt

Szabó István emlékére

Szabó István ezer szállal kötődött a Fasorhoz – a templomhoz és az iskolához. Innen indult és itt végződött földi pályafutása. Nem csoda hát, hogy úgy ismerte e két intézményt, mint a tenyerét.

1933. szeptember 15-én született Budapesten. *Sztehlo Gábor*, a későbbi gyermekmentő lelkész keresztelte a fasori templomban. A konfirmációjára is itt került sor 1949 májusában, *Kemény Lajos* esperesnél és *Pásztor Pál* káplánnál.

1945-ben lett iskolánk diákja, ám az érettségit az államosítás miatt másutt volt kénytelen letenni 1953-ban. A katonaevek után, 1957-től a Forgácsoló és

Szerszámgyárban (Forcon) kezdett dolgozni mint betanított köszörűs. 1964-ben általános gépipari technikus oklevelet szerzett, így diszpécserként, később művezetőként folytatta munkáját. 1993-ban vonult nyugdíjba.

Egy ideig gimnáziumunk gondnoka volt. Ő szervezte – egyebek mellett – a díszterem felújítási munkálatait. Ő szorgalmazta, hogy tantermeink egykori neves diákjaink nevét viseljék, és ő volt az, aki elkészítette az életútjukat bemutató táblácskákat is. Az iskolatörténeti anyag folyamatos gyarapításának, ápolásának és megőrzésének érdekében tett erőfeszítése miatt 2001-ben a

Budapest-Fasori Evangélikus Gimnázium iskolatörténeti gyűjteményének igazgatójává nevezték ki. A fasori gyülekezet presbitereként pedig sokat fáradozott azért, hogy a templom ólomüveg ablakai újra régi fényükben ragyogjanak, és nagyharangja ismét megszólalhat.

Halálával fájdalmas űrt hagyott maga után. Már nem kérhetjük tőle, hogy mesélje el azt a sok-sok mindent, amit erről az épületgyűttesről és az itt tanítókról, tanulókról tudott. Vajon lesz-e, aki átveszi tőle a stafétát...?

Győri Tamás

Köszönet a Fasornak

Nemrég múltam 80 éves, mégis tisztán emlékszem arra a nyolc évre, amelyet a fasori gimnáziumban töltöttem, pedig azóta már eltelt vagy hat-hét évtized. Talán azért van ez így, mert a világháború révén történelmi időket éltünk, vagy azért, mert ezek az évek mégiscsak a soha vissza nem térő, boldog gyermek- és ifjúkort jelentették. A laudációból kitűnik, hogy a kémia művelése terén igazán szép karriert futottam be, és ebből adódhat az a közheyles megállapítás, hogy mindezt a Fasornak köszönhetem. Közhelynek tűnik, és mégis igaz, sőt még tovább is mehetünk: nemcsak a kémiában, hanem életem sok más területén is meghatározó volt a fasori alapozás. Ezt a sommás megállapítást szeretném pár sorban közelebbről megvilágítani.

Rákosligeten jártam elemi iskolába. 1937 nyarán az ottani lelkész és hitoktató, a nagy bajuszú, aranyszívű *Petró Elek* rábeszélte szüleimet, hogy taníttassanak tovább, mégpedig a jó hírű pesti evangélikus gimnáziumban, a mi családunkban ugyanis nem volt szokás érettségit tenni. Tiszta jeles bizonyítványom volt, ezért a jelentkezés napján simán felvettek, mégpedig egy véletlen epizódnak köszönhetően az az I. B osztályba, melynek *Vermes Miklós* volt a kijelölt osztályfőnöke. (A párhuzamos osztály élére egyébként *Levius Ernő*t állították.) E két fiatal matematika-fizika tanárt akkoriban véglegesítették – ahogy mondták: a mennyiségtan-termesztan szakra –, és így kaptak megbízást egy-egy alsó osztály vezetésére. A felvételi napon az úrlapok kitöltésével zavartan bajlódó édesanyámnak Vermes tanár úr segített, így lettem én az ő tanítványa, majd jóval később kollégája és barátja. Szoros kapcsolatunk 53 éven át, a tanár úr haláláig tartott.

Az első öt évben nem sok jele volt annak, hogy idővel majd természettudományos pályára lépek. Kezdetben csak a földrajz érdekelt, ebben sokat segítettek *Bogsch Sándor* tanár úr órái. Bújtam az útleírásokat, az országokról és városokról szóló könyveket. Még egy földrajzi zsebkönyvet is összeállítottam, de ennek kinyomtatására persze nem került sor, bárhogy is szerettem volna. Negyedikés-ötödikes koromban a történelem iránt kezdtem olthatatlan

vonzalmat érezni. Ez annak köszönhető, hogy *Koch (Bélay) István* igazgató úr lett a történelemtanárunk (ezt mi, diákok nagy megtiszteltetésnek tartottuk), és ő olyan érdekesítően tudott a múltról mesélni! Érdeklődésemet látva, buzdításul kaptam tőle egy ajándék könyvet, *Mika Sándor Világtörténet* c. művét. Később tudtam meg, hogy a neves szerző volt az Eötvös-kollégium első szakvezetője történelem szakon.

Ezek az első „szakmai szerelmek” távolról sem múltak el nyomtalanul az életemből. Erről tanúskodik vagy negyven Panoráma útikönyv kötet a könyvespolcomon (melyek külföldi útjaim hűséges kísérői voltak), no meg a 12 kötetes Marczali-féle *Nagy képes világtörténet*, amelyet felnőtt koromban örömmel vettem meg egy antikváriumban.

Eljött a hatodik iskolaévem, és vele egy új tantárgy, a kémia kezdődött, amely az előző tanévtől kötelező tantárgy lett a középiskolákban. Szerencsére Vermes Miklós harmadik tanári szakja a kémia volt (amúgy az egyetem kémiai tanszékén hét évig dolgozott tanársegédként), ami kezdettől fogva biztosította a kémia magas színvonalú tanítását a Fasornak. Az új tárgy az érdekesen tanító, kiváló tanár révén a diákok között csakhamar igen népszerű lett. Jellemző, hogy akkoriban néhány egymást követő

évfolyamból viszonylag sokan választották a vegyészi pályát, közülük heten akadémiai nagydoktorok, ketten kandidátusok lettek. Háttal fordítva eddigi hobbijaimnak, ez történt velem is, s ebben Vermes tanár úr döntő szerepet játszott. Az ő óráit azért szerettem, mert érdekesek, modernek, emberközeliek voltak. Számtanpéldáiban mindig találtunk valami izgalmasat, amiért érdemes volt nekilátni a megfejtésnek. A kémiai és később a fizikai tanórákon minden jelenséget kísérleti úton mutatott be, a tanulságokat együtt vontuk le. A szükséges anyagokat és eszközöket maga szerezte be és állította össze. A kísérletezésben a fasori hagyományoknak megfelelően a tanulók is részt vettek a tanrend szerinti (önkéntes, amúgy nagyon hasznos) szervezett gyakorlatokon, vagy akár a szertárban kötetlenül pepecselve az órák után. A faszorbeli tanítás aktualitások iránti fogékonyságára jellemző, hogy az ottani diákok az ipari előállítás után nem sokkal már saját szemükkel láthattak kristályos C-vitamint, és igen korán, 1938-ban megismerkedhettek az akkor még kuriózumnak számító televízióval.

A hatodikos kémia után érdeklődéssel vártuk, hogy utolsó két gimnáziumi évünkben részt vehessünk Vermes híres fizikaóráin, és vezetésével eljussunk a newtoni mechanikától a kvantumelmélet és a relativitáselmélet megértéséig. A háború és az ostrom azonban közbeszólt, és a fizikáról kapott kép sajnos töredékes lett. A tanár úr azonban számtalan ötletével mindent megtett, hogy a lehetőségek határain belül ne szakadjunk el tőle, és külön-külön is ébren tartsa szakmai érdeklődésünket, majd túlélve a háborús borzalmakat sikerrel leérettégizhessünk. Nem véletlen, hogy akkoriban osztályunk jelentős része természettudományokkal összefüggő pályát választott.

Szép fasori hagyománynak számított, hogy az iskolában szervezett formában gondoskodtak az önkéntes szabadidős foglalkozásokról, ami előhívta a diákokból a rejtett képességeket. Volt itt irodalmi, zenei és művészeti szakkör meg sportkör is. Vermes mint osztályfőnök még ehhez is hozzátett egyet-mást. Ő tanított meg bennünket a honismerettel együtt járó túrá-

zásra, hegymászásra, engem még úszni és kerékpározni is. Tőle lestük el a fotózás rejtelmeit, bizonyára az ő kezdeti ösztönzésének köszönhetem, hogy szekrényeimben alig fér el a hosszú életem során készített, majd tízezer színes diapozitív.

Fasori diákéveim teljességéhez még sok minden más is hozzátartozik, így *Ihász József* tanár úr jó hangulatú, az antik kultúrát megszerettető latin- és görögórái. Hálával gondoltam rá, amikor sok évvel később értően tébláboltam a Forum Romanumon, vagy Mükénében megpillantottam az Oroszlános kaput. *Klaniczay Sándor* tanár úr, aki a magyart tanította, megkövetelte tőlünk, hogy olvasmányainkról irodalmi naplót vezessünk, ezzel vezetve rá bennünket óvatosan arra, hogyan kell egy irodalmi művet nemcsak olvasni, hanem érteni, elemezni is. Máig emlékszem arra a hittanóra-

ra, amikor *Scholz László* nagytitusztelű úr nekünk, kisdiakoknak a karácsonyi szünet előtt felolvasta *Marley* és *Scrooge* megható történetét Dickens *Karácsonyi énekéből*. És azok a kivételesen szép énekórák, amikor *Peskó Zoltán* tanár úr átvitt minket a fasori templomba, és Bachot orgonált, mi pedig a karzaton áhítatosan körbeálltuk őt! A hittanórák sorában nekem emlékezetesek maradtak a fasori templomban általunk előadott passiók. Csoda-e ezek után, ha máig legkedvesebb hangszerem az orgona, és Bach passiói nemcsak lemezen vannak meg, hanem ha lehet, élőben is meghallgatom őket?

A Fasortól kapott útravaló minden téren Asegítette további életutamat. Érettségi után jelentkeztem a hírneves Eötvös-kollégiumba, kémia-fizika szakra. Hogy oda felvettek, abban nagy szerepe volt annak a szakmán belüli és azon kívüli ismeretanyagának és azoknak a készségeknek, amelyeket a Fasorban volt szerencsém elsajátítani; ez kezdő egyetemi éveimet is megkönnyítette. Később tudam meg, hogy milyen sok fasori tanárom volt valaha Eötvös-kollégista: a németes *Blázy László* és *Réz Henrik*, a klasszikafilológus *Gyóni Ferenc* és *Rempert Elek*, az angolos *Jakabfi László*, a történész *Jánosy István*, az irodalomtörténész *Losonczy Zoltán* és *Kerecsényi Dezső*, a fizikus *Levius Ernő* és *Vermes Miklós*. Ilyen volt akkoriban a fasori gimnázium tanári kara, ahol az aligazgató (a későbbi igazgató) az Eötvös-tanítvány *Renner János*, az 1953-ban Kossuth-díjjal kitüntetett fizikus volt. (Vermes Miklós egy évvel később lett Kossuth-díjas.) Nem véletlenül mondta egykori iskolájáról Wigner Jenő Nobel-díjas fizikus: „ott a tanárok tanítani, a diákok tanulni akartak”.

Az egyetem elvégzése után az ELTE Szerves Kémiai Tanszékén maradhattam, és ott tanítottam majd ötven éven át. Igyekeztem mindazokat a szakmai és erkölcsi elveket követni, amelyeket tanári példaképeimtől, elsősorban Vermes Miklóstól lestem el és tanultam meg. Amikor 2007 tavaszán az ELTE díszdoktorává avattak, rövid beszédemben így emlékeztem meg az egykori alma materről: „A Fasori Evangélikus Gimnáziumban, életem második iskolá-

jában egy nagyszerű tanár, Vermes Miklós adott kezembe kémiai szakkönyveket, és megengedte, hogy kísérletezzek a szertárban. A tanár úr embernek is példamutató volt, személyiségének varázsa a középiskolán túl is elbűvölt. Tőle tanultam a tudás átadásának fontosságát, a világias és racionális gondolkodást, az életmód puritánságát, a szociális érzékenységet.”

* * *

Amikor a közszeretettnek örvendő tanár, Vermes Miklós 1990 tavaszán, 85 éves korában meghalt, az 1945-ben és 1950-ben érettségizettek alapítványt hoztak létre volt osztályfőnökük emlékének ápolására, továbbá egy-egy tehetséges és a fizikában vagy kémiában jól teljesítő diák év végi jutalmazására. A két évfolyam megbízásából *Vető Béla* lelkész és *Bognár János* matematikus vállalták az alapító szerepét, az öttagú kuratórium elnöke *Kucsman Árpád* kémikus, titkára *Haitsch Gyula* jogász, tagjai *Berendik Iván* közgazdász, *Liptay György* és *Móritz Péter* kémikusok lettek. A Vermes Alapítvány 1991-től 2007-ig, 17 éven át működött, majd célkitűzéseinek fenntartása mellett egyesült az Evangélikus Gimnázium Alapítvánnyal.

Működése során a Vermes Alapítvány mintegy 5 millió forint vagyona tett szert, ebből 3 millió forint közadakozásból, 2 millió forint vagyongazdálkodásból (kamatokból) jött össze. Az alapítvány 1,3 millió forintot fordított jutalmazásra, ebből 0,8 millió forintot Vermes-díjak kiosztására (amiben 23 tanuló és 5 tanár részesült), valamint 0,5 millió forintot 13 (kémiai, fizikai, környezetvédelmi, fotó, informatikai vagy tudománytörténeti tárgyú) pályázat díjazására (amiben 80 tanuló és 2 osztálykollektíva részesült). Az 1,2 millió forintnyi egyéb kiadásból fedezte az alapítvány a fenntartási költségeket (0,5 millió forint), valamint Vermes Miklós emlékének ápolását (0,7 millió forint, bronzrelief felállítására, kiadványok, kiállítások támogatására, koszorúzásokra). Megszűnésekor a Vermes Alapítvány 2,5 millió forintot adott át jogutódjának.

Dr. Kucsman Árpád
professor emeritus

Dr. Kucsman Árpád 1927-ben született Budapesten. 1937 és 1945 között volt fasori diák. Érettségi után felvették az Eötvös-kollégiumba kémia-fizika szakra. 1949-ben szerzett vegyész oklevelet a Budapesti Pázmány Péter Tudományegyetemen. 1950-től az Eötvös Loránd Tudományegyetem Szerves Kémiai Tanszékén tanársegéd, majd adjunktus, docens, 1971-től tanszékvezető egyetemi tanár. 1997-ben nyugalomba vonult, azóta professor emeritus.

1959-ben egyetemi doktori címet szerzett, 1965-ben kandidátus, 1971-ben az MTA doktora lett. 1996-ban Széchenyi-díjjal, 2000-ben Eötvös József-koszorúval tüntették ki. 1997-ben elnyerte az ELTE aranyérmét, 2007-ben az ELTE díszdoktorává választották.

Kénorganikus kémiai kutatásai révén nemzetközi hírnévre tett szert, kutatási eredményeit 130, túlnyomórészt idegen nyelvű publikációban tette közzé. Szerkesztőbizottsági tagja volt a *J. Mol. Structure Theochem* folyóiratnak. Ötkötetes tankönyvpótló jegyzetet írt, társszerzője *Bruckner Győző* hatkötetes *Szerves kémia c. művének*. Könyvet írt az ELTE Szerves Kémiai Tanszékéről és az Eötvös-kollégiumról.

Isztria felfedezése

Az idei év nyarán ismét útnak indult a fasori öregdiákok összeszokott csapata, ezúttal az Isztriai-félsziget nevezetességeinek felderítésére és egy kis tengeri fürdőzésre.

Bízom benne, hogy a kissé hosszú, de remélem, tartalmas úti beszámolóink sokak számára érdekes tudnivalókat tartalmaz, és jövőendő utasoknak is mond valamit, egyebek közt azt, hogy nem csak a tengerpartra érdemes utazni.

Gyapay tanár úr idén sem tudott velünk tartani, így vezetésünk immár másodszer *Futó Piroskára* járult.

Először Horvátország északi vidékére, a Muraközbe érkeztünk. Ez a terület hajdan Zala megye részeként tartozott Magyarországhoz, ma viszont ezt a szép tájat sokan Horvátország Svájcként emlegetik. Betértünk Léopoldvárra.

Ennek a kis településnek az adott jelentőséget, hogy a XVI. században pálos rendi kolostorában iskolát nyitottak, majd ugyanitt *I. Lipót* – még 1656-ban – teológiai akadémiát alapított, melynek révén a kis helység Horvátország első egyetemi centruma lett.

Temploma jelenleg felújítás alatt áll. Így nem láthattuk, de tudjuk, hogy *Mátyás* királyunk fiát – *Corvin Jánost* – itt, a templomban temették el; síremléke is itt tekinthető meg.

Tovább utaztunk Trakostyánig, melynek fő látnivalója egy romantikus kastély. Ez egy XIII. századi várból, többszöri átépítések során formálódott mai alakjára.

A legnagyobb átalakítások a horvát *Draskovics* nemzetség nevéhez fűződnek. Ők már a XVI. századtól a kastély birtokosai. A család mindegyik generációja változtatott rajta valamit.

Az épület végső formáját végül csak a XIX. században nyerte el, amikor a család – a kor divatjához igazodva – a német romantikus kastélyok mintájára formálta át az épületet. Ma a kastélyt múzeumként hasznosítják.

Először tengerparti napunkon „szűkebb pátériánkban”, Porecban néztünk szét.

A városban lépten-nyomon belebotlunk a különböző korok emlékeibe: pl. a fútca, – a Dekumanus – vonalvezetése, kövezete még a római kor hagyatéka. Az utcát szegélyező épületeken is minden későbbi kor rajta hagyta bélyegét. A gyönyörű velencei házak mellett gótikus, barokk, reneszánsz épületek is láthatók.

Porec kiemelkedő műemléke az Eufráziusz-bazilika. A keresztyén vallás elfogadása után a VI. században *Eufrázius* püspök építtette – a korábban már itt álló dóm helyén – a ma is látható háromhajós bazilikát. A templom jellegzetessége, hogy a fő- és mellékhajókat korinthoszi oszlopok sora választja el egymástól. Ha megfigyeljük, az építők gondosan ügyeltek az oszlopfők változatosságára.

A falakat borító bizánci ihletésű mozaikok rendkívüli értéket képviselnek, ma már ezek is a világörökség részét képezik.

Több helyen is fellelhetők a régi bazilika mozaikpadlójának darabjai.

A város nevezetessége ez a két egymással szemben álló, jó állapotú, X. és XIII. századból itt maradt lakóépület.

Közel a tengerparthoz áll a poreci remek, velencei stílusban épült városháza.

Ugyancsak a római kort idézik fel a félsziget csúcsán található templomromok is, amelyek mellesleg remek pihenőhelyül is szolgálnak a megfáradt ifjú turistáknak.

Elhagyva a tengerpartot Isztria belseje felé tartottunk.

A 277 méter magas hegytetőn fekvő Motovunt kerestük fel. A hajdani várat három körkörös fal védte. Ezek kapuin keresztül jutunk fel a hegytetőre. A felsővár főterén találjuk a városházát, a Szent István-templomot és egy ma szállodaként működő, barokk palotát.

Az igazi látványosságot azonban a környező táj szépsége nyújtja. Motovun egyik jellegzetessége az is, hogy itt van a horvátországi szarvasgomba-termő és -gyűjtő hely központja; meg is lehetett kóstolni gombás készítményeket.

Továbbmentünk a híres berámi temető-kápolnához. A Sziklás Szent Mária nevű kis

kegyhely freskógyűjteményével szerzett hírnevet magának.

A freskókat akár képes Bibliának is tekinthetjük, hiszen az alkotások Mária életét, Jézus szenvedéseit és csodatételeit elevenítik fel.

A leghíresebb freskó az abszurd témájú *Haláltánc*, ahol kaszás csontvázak ropják táncukat földi halandókkal.

Újabb helyszín: belső Isztria fontos települése, Pazin. Itt áll Isztria legrégebbi és leginkább épségben maradt erőssége, a mintegy ezeréves, persze többször átépített várkastély.

Ennek a várnak az igazi romantikáját az adja, hogy közvetlenül egy félelmetes, 120 méter mély szakadék szélére építették. A szakadék alján a Foiba folyó zúg és rohan, hogy aztán eltűnjön egy föld alá vezető sötét, mély barlangban. Tudjuk, hogy ez a felvázolt kép *Dante* és *Verne* írói fantáziáját is megérintette, itt menekült *Sándor Mátyás*. A vár jelenleg múzeum.

Harmadik nap Brioni szigetére indulunk. Fazana csendes kis tengerparti halászfaluként tengette évszázadokon át életét, mindaddig, amíg a látogathatóvá vált Brioni-szigetre el nem kezdtek a turistákat szállító hajók indulni. Statisztikák szerint évente kirándulók tízezrei keresik fel a szigeteket; ez az esemény igencsak megemelte Fazana nimbuszát.

A Brioni szigetcsoportot 2 nagyobb és 12 kisebb sziget alkotja. Ezeket már az ókortól kezdve mindig a leggazdagabb és legbefolyásosabb emberek nyaraltak. Mindez azonban csak a II. világháború végéig volt így, mert ezután Tito itt alakította ki magánrezidenciáját. Ettől kezdve csak meghívott magas rangú állami vendégek járhattak ide. Tito halála után három évvel, 1983-ban nemzeti parkká nyilvánították a szigeteket, és ekkortól már közönséges halandók is felkereshetik.

A csoportokat kisvasúttal viszik körbe a Nagy-szigeten. A vonat megáll a sziget vadsparkjánál, ahol sok egyéb állat mellett Tito ajándékba kapott különleges állatai is láthatóak.

A körutazás végén könnyű szívvel hagytuk el a levegőtlen, zötykölődő járművet.

A sziget kis templomában isztriai freskómásolatok tekinthetők meg.

Egy felhagyott kőbányában Robert Koch emléktáblája alatt arról esett szó, hogy amikor a sziget 1890-ben egy osztrák gyáros tulajdonába került, ő a későbbi Nobel-díjas tudóst bízta meg a szigeten elszaporodott maláriaszúnyogok kiirtásával.

A Brioni-szigetekkel kapcsolatban természetesen meg kell emlékezni Tito elnök személyéről is. Az emlékházban képek százain keresztül lehet ismerkedni életútjával. Elnöksége alatt 60 nemzettel tartott fenn kapcsolatot. Ezen országok vezetőitől számos ajándékot kapott, pl. Kanadából származik luxusautója is, egy Cadillac Eldorado.

Fazanát elhagyva rövidesen Pula fantasztikus amfiteátrumánál parkoltunk le.

Az ősi körszínház felderítését a hűvös alagsorában kezdtük. Ez a hely volt hajdanában az egymással viaskodó gladiátorok pihenő- és öltözőhelye.

Az amfiteátrum építése Augustus császár idején indult meg; teljes elkészülte után 20-30 000 szórakozni vágyó polgárt volt képes befogadni. A néhol háromemeletes, 72 árkádos falak olyan remek állapotban maradtak ránk, hogy a hely nyaranta most is alkalmas szabadtéri játékok megrendezésére. Pulában van sok egyéb néznievaló is: pl. a római korból fennmaradt, dupla ívű Porta Gemina, vagy az időszámítás előtt 27-ben Sergius légióparancsnok tiszteletére emelt diadalív.

A kapun keresztül jutottunk be az óvárosba, ahol először is a Rimszki mozaikot keressük meg. Az ókori mű központi képén két férfi egy bős bikát próbál éppen megfékezni.

Ezután elértünk a fórumra. A tér lezszebb épülete az egykori Dianara-templom romjaira épült városháza. De a korinthuszi oszloptól díszes, ókori Augustus-templom is érdekes látnivaló.

Pulai sétánkhoz nagyon meleg napot fogtunk ki, nem csoda, hogy hazaérve azonnal a szállónk strandján igyekeztünk regenerálódni.

A másnap már Vrsarban talált minket. Ez a kis település a Limszki-csatorna északi végénél fekszik. Ismertségét nem kultúrtörténeti látványosságainak köszönheti, hanem inkább a nagy kikötője és remek strandja vonzza a turistákat.

Mi nem strandolni jöttünk Vrsarba, hanem innen indultunk a Limszki-fjordi hajókirándulásunkra. Ezután meglátogattuk a közeli Rovinj-t. A vízparti házak Velencét idézik. A város főterén áll a jelképező tekinthető vörös, velencei oroszlánnal ékes óratorony. Tövében látjuk a halas-fiús díszkutat; a háttérben a Várostopörténeti Múzeum épülete vöröslík. A városkapu íve alatt átsétálva és a városházát elhagyva azonnal a festői óvárosban találtuk magunkat.

Megmászva a templomdombot remek kilátás fogadott minket. És nem utolsósorban itt magasodik a Szent Eufémia-székesegyház, harangtornyán a névadó szobrával.

Eufémia történetét ismerjük. A keresztény hite mellett kiállt lány 15 éves volt,

amikor 304-ben Diocletianus az oroszlánok elé dobatta. Amikor aztán a vadállatok különleges megérzésből nem bántották a lányt, a császár végülis kerékbe törette. Márványszarkofágját több száz évvel később egy tengeri vihar magával sodorta, majd Rovinjnál partra vetette. Később ezen a helyen a bámulatos eset emlékére kápolna épült.

Utolsó nap a hazafelé vezető út során is több érdekes helyen jártunk. A Kamacnik-kanyon különleges attrakció. Egy mély szurdokvölgy, melynek aljában kb. 3 km hosszan egy gyors vizű patak morajlik. Utunk hidakon, járdákon, lépcsőkön keresztül vezetett a patak forrásvidéke felé.

Időnként nehézségek is akadnak, néhol félelmetes mélység felett vezet a keskeny ösvény. Bár a patak karsztforrásáig – időhiány miatt – egyikünk sem jutott el, azért szép és érdekes volt ez a kis kitérő, jól is esett a mozgás.

Utolsó programpontunk Varasdin megismerése volt. Varasdin nagy múltú város; létét először 1181-ben említik oklevelek.

Legelőször a szépen felújított gótikus várát ejtettük útba. A korábban itt álló építményt a 15. században a Czillei grófok építették át, de gótikus bástyái, tornyai még későbbi korból származnak. A várat aztán egészen 1925-ig az Erdődi család birtokolta. Ma nagy részét a város történeti múzeuma foglalja el.

A vár szép környezetében készítettük el hagyományos csoportképünket.

Ez a város is a közel ezeréves történelme során sok mindent megélt, de számunkra megőrizte 18-19. századi hangulatát. Kétszintes barokk-klasszicista palotái, templomai, kolostorai, barokk terei és parkjai a település hajdani fővárosi jellegét idézik fel.

Sétánk végén jutottunk el a város főterére, ahol elmondhattuk, hogy ismét sikeres és tartalmas programot bonyolítottunk le.

Végezetül azt remélem, hogy ez a beszámoló is kedvet ad a volt fasori diákok közül azoknak, akik még fiatalok, és így az öregek mellett – vagy inkább helyett –, már ők fognak nyaranta közösen kirándulni, fenntartva ezt a nemes hagyományt.

Zágon Tamás

Egyesületünk 2008. évi tevékenysége

Február hónapban az év első vezetőségi ülésén jelen volt *dr. Ódor László* igazgató és *Győri Tamás* igazgatóhelyettes is.

Márciusban kipostáztuk a „Fasori Öregdiák” hírlevelünket mintegy 300 példányban azoknak a volt iskolatársaknak, akik az elmúlt években anyagilag támogatták egyesületünket.

Április 19-én az 1948-ban érettségizett osztály 60 éves találkozóját tartotta a fasori evangélikus templomban, a gimnáziumban és utána a Benczúr étteremben. A találkozón 16 egykori diák és 2 feleség volt jelen.

Májusban *dr. Kőszegfalvi György* volt osztálytársunk 1,2 millió forintot adományozott a fasori alapítványnak, hogy évente egy tanárt és két diákot jutalmazzanak belőle. (Mindnyájan hálás köszönetet mondtunk ezért.)

Június 28-án a Haris utazási irodával harmincöt napra a horvát tengerpartra utaztunk. A kirándulásról készített videófilmet *Zágon Tamás* november 14-én 17 órakor fogja levetíteni évzáró klubdélután keretében a gimnáziumban.

Júliusban *dr. Jeszenszky Zoltán* egyhetes kárpátaljai körutazást tett. Örömmel helyezett virágot az újjáépített verecki emlékműre. A munkácsi vár ormán ismét áll a turulszobor, melyet először a csehek döntötték 1922-ben, majd a szovjet hadsereg 1944 végén. A szobor felállításához a költségeket az amerikai magyarok adták össze.

Jeszenszky Zoltán felkereste Nagybocskón a helyi múzeumban *dr. Balogh János* akadémikus, volt iskolatársunk emlékét. A tabló szegényes, és a szöveg ukránul van írva. Jó lenne, ha tudnánk egy szebb tablót készíteni magyar nyelvű feliratokkal is.

Augusztus 7-én *Károly Gábor* 1948-ban érettségizett, az Egyesült Államokban élő iskolatársunk *dr. Vítális György* és *Patócs György* társaságában meglátogatta iskolánkat. Az iskolatörténeti gyűjteményt *Szabó Zsolt* mutatta be.

A Pax Hungarica elnökségi ülésein egyesületünket nyolc alkalommal képviselte a főtítkárs. (A Pax Hungarica a történelmi

Magyarország egyházi iskolái volt növendékeinek egyesülete.)

Október 11-én rendezzük meg a XVIII. Fasor-napot. Az istentiszteleten az ígét Győri Tamás iskolalelkész, volt fasori diák hirdeti. A díszteremben a Himnusz elénekélése után *dr. Ódor László* igazgató köszönti a megjelenteket. A főtítkárs beszámoló, a főpénztársi ismertetés és *dr. Liptay György* elnök zárszava után megkoszorúzzuk a hősi emlékművet.

Kitüntetések, illetve elismerések 2008-ban

Június 20-án az Evangélikus Hittudományi Egyetem tanévzáró istentiszteletén gyémánt oklevéllel tüntették ki *dr. Hafenscher Károly* 1944-ben érettségizett iskolatársunkat.

Szeptember 23-án a Magyar Agrártudományi Egyesület küldött-közgyűlésén tüntették ki *dr. Jeszenszky Zoltánt*, aki 1950-ben érettségizett.

2008-ban elhunytak

Együttérzéssel emlékezünk a 2008-ban elhunyt iskolatársainkról. A névsorban csak azok neve szerepel, akikről hiteles adataink vannak. (A nevek utáni kétjegyű szám az érettségi évét jelenti.)

- ❖ Dr. Vajda Ferenc – 51
- ❖ Dr. Bognár János – 50
- ❖ Vas István – 44
- ❖ Gündisch Gusztáv – 42
- ❖ Dr. Dorogi János – 44
- ❖ Székely Géza – 40
- ❖ Dr. Kasper Egon – 46
- ❖ Dr. Vajda György – 37
- ❖ Dr. Koczás Ottó – 44
- ❖ Sarlós Róbert – 49

Egyesületünk létszáma mintegy 1500 fő, ezek közül kb. 100 fő él külföldön.

Dr. Jeszenszky Zoltán főtítkárs

Egyesületünk pénzügyi helyzete

Ezúton is köszönetet mondunk mindazoknak, akik az elmúlt évben anyagi támogatást nyújtottak egyesületünk működéséhez!

Sajnos támogatottságunk csökken, így az általános költségek növekedése miatt

egyre nagyobb gondot jelent egyesületünk működtetése.

A régebben vállalt feladataink közül szinte csak a Fasori Öregdiák című lapunk évenkénti megjelentetését és az utód nélkül maradt régi tanáraink sírhelymegváltási költségét igyekszünk biztosítani.

Kedves volt fasori diáktársaink!

A fentiek alapján kérünk Benneteket, hogy mindenki anyagi helyzetétől függően támogassa egyesületünket. Szinte ez az egyedüli lehetőség arra, hogy alma materünk régi hangulatát és varázsát köztünk és bennük megtartsa. Ezt csak Veletek együtt tudjuk megvalósítani, ezért köszönet minden adományért!

Az egyesületünk részére szánt összeget az alábbi módon tudjátok eljuttatni hozzánk:

- ❖ hazánkban élő volt fasori diáktársaink a küldött csekken tudják befizetni bármely postán vagy OTP-fiókban. Az utóbbi helyen bankszámláról is lehet összeget átutalni. Ha az általunk küldött csekket a kiállításakor elrontottad, vagy netán nem kaptál, ne csüggedj, mert bármely OTP-fiók az alább jelzett bankszámlára felvesz összeget az egyesületünk javára:

OTP Hungary 11714006-20308197
Ev. G. Volt. Nov. Egy.

- ❖ külföldön élő volt diáktársaink pedig az alábbi számon keresztül tudják részünkre a kívánt összeget elküldeni:

IBAN Hungary HU
43117140062030819700000000

Minden külföldi adakozó iskolatársunkat levél útján értesítjük, hogy megkaptuk a küldött összeget. Ha visszajelzést nem kapsz, ez azt jelenti, hogy a pénz valahol elakadt. Mi ez ügyben nem tudunk lépni, ezért minden feladott összegről, annak megérkezéséről kérjétek a külföldi pénztártól visszaigazolást!

Ha a fentiekkel kapcsolatban kérdésed lenne, vagy más problémád adódna, telefonon is hívhatasz.

Addig is köszönettel és tisztelettel köszönt:

Dr. Dudás Jenő főpénztárs
H-2200 Monor, Pf. 93
Tel./fax.: 00-36-29-412-724